

ผลทางเศรษฐกิจของการขึ้นภาษีสินค้า 141 ประเภท

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

1. เป้าหมายของระบบเศรษฐกิจกับเครื่องมือทางนโยบาย

รัฐบาลประเทศต่างๆมักจะกำหนดเป้าหมายของระบบเศรษฐกิจไว้อย่างน้อย 4 เป้าหมาย คือ

- (1) การพัฒนาเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
- (2) ความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ประชาชาติ
- (3) เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ
- (4) การจัดสรรและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจ ผู้บริหารราชการแผ่นดินจำเป็นต้องเลือกและกำหนดมูลค่าของเป้าหมายของระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมายต่างๆเหล่านี้โดยเด่นชัด แล้วจึงเลือกและกำหนดมูลค่าเครื่องมือของนโยบาย เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจสามารถบรรลุเป้าหมายต่างๆที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จำนวนเครื่องมือที่เลือกใช้อย่างน้อยที่สุดจักต้องเท่ากับจำนวนเป้าหมายที่กำหนดขึ้น

การบริหารนโยบายเศรษฐกิจตั้งแต่ปี 2504 เป็นต้นมา แม้รัฐบาลชุดต่างๆจะได้ระบุเป้าหมายของระบบเศรษฐกิจไว้โดยชัดเจนบ้าง และคลุมเครือบ้างตามแต่กรณี และแม้จะมีการกำหนดค่าของเป้าหมายทางเศรษฐกิจบางเป้าหมายก็ตาม แต่สิ่งที่เป็นปัญหาพื้นฐานของการบริหารนโยบายเศรษฐกิจก็คือ การขาดการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายเศรษฐกิจประเภทต่างๆไว้โดยชัดเจน และการขาดการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเครื่องมือกับจำนวนเป้าหมาย ซึ่งเป็นเหตุให้การบริหารนโยบายเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไร้ทางเสื่อ และระบบเศรษฐกิจไม่อาจบรรลุเป้าหมายทุกเป้าที่กำหนดขึ้นได้

2. ปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงิน

ในปี 2520 ประมาณกันว่า ระบบเศรษฐกิจไทยขาดดุลการค้าต่างประเทศถึง 24,230 ล้านบาท และขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศประมาณ 7,537 ล้านบาท ประกอบด้วย

หมายเหตุ บทความนี้เขียนร่วมกับนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี ตีพิมพ์ครั้งแรกในหนังสือพิมพ์ มติชนธุรกิจ ฉบับวันที่ 1 - 25 มีนาคม 2521

ภาวะฝนแล้งที่เกิดขึ้นในภาคการเกษตร ทำให้เป็นที่คาดกันว่า ปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศจะเลวร้ายลงไปอีก ในปี 2521 รัฐบาลจึงตัดสินใจประกาศห้ามนำสินค้าเข้าจำนวน 18 ประเภทเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2521 และต่อมาประกาศขึ้นอัตราภาษีที่เรียกเก็บจากสินค้าจำนวน 141 ประเภทเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2521 จุดมุ่งหมายของการขึ้นภาษีครั้งนี้อาจจำแนกได้เป็น 2 ประการคือ

- (ก) เพื่อแก้ปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ
- (ข) เพื่อหารายได้แก่รัฐบาล

ตามทฤษฎีนั้น รัฐบาลสามารถจะเลือกใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่ง หรืออาจจะเลือกหลายๆมาตรการเพื่อแก้ปัญหาการขาดดุลชำระเงิน มาตรการต่างๆที่น่าจะกล่าวถึงในที่นี้มีดังต่อไปนี้

- (1) รัฐบาลอาจจะใช้วิธีประกาศลดค่าเงินบาท
- (2) รัฐบาลอาจจะใช้วิธีลดรายได้ประชาชาติของประชาชนลงมา
- (3) รัฐบาลอาจจะใช้วิธีขึ้นภาษีศุลกากรสูงๆที่เรียกเก็บจากสินค้านำเข้า
- (4) รัฐบาลอาจจะใช้วิธีแบบตรงไปตรงมา โดยห้ามนำเข้าสินค้าบางชนิด

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะรัฐบาลจะเลือกใช้มาตรการใดก็ตาม ล้วนแล้วแต่กระทบกระเทือนต่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในชาติโดยส่วนรวมทั้งสิ้น เราจึงควรจะเลือกเอาเฉพาะมาตรการที่กระทบกระเทือนต่อประชาชนน้อยที่สุด ตัวอย่างเช่น มาตรการที่สองนั้น มักจะไม่ค่อยเป็นวิธีที่นิยมใช้กัน เพราะการลดรายได้ประชาชาติของประชาชนนั้น นอกจากจะก่อให้เกิดการว่างงานมากขึ้นแล้ว ยังเป็นวิธีที่จะเพิ่มความยากจนให้มากขึ้นในประเทศด้อยพัฒนาเศรษฐกิจเช่นประเทศไทย แต่รัฐบาลอาจจะเลือกลดรายได้ของประชาชนบางกลุ่มบางจำพวกลงมาได้ ถ้าเห็นว่ามีคามจำเป็นจริงๆ

มาตรการที่หนึ่งนั้น รัฐบาลก็ลังเลที่จะนำมาใช้ เพราะแม้ว่าการลดค่าเงินบาทจะทำให้ราคาสินค้าออกของเราถูกลงในสายตาของชาวต่างประเทศ และทำให้ราคาสินค้านำเข้าแพงขึ้นในความรู้สึกของคนไทยก็ตาม แต่ปัญหามีอยู่ว่า แม้ชาวต่างประเทศจะต้องการสินค้าของเรามากขึ้น เราก็ไม่มีสินค้าที่จะขายแก่เขาได้ เพราะผลผลิตทางการเกษตรของเราตกต่ำลงไปมากในปี 2520 (ตกต่ำลงไปประมาณ 0.89%) และแม้ว่าการลดค่าเงินบาทจะทำให้สินค้าเข้าแพงขึ้น แต่เราก็ไม่แน่ใจว่าคนจะสั่งเข้าในปริมาณที่น้อยลงได้ ทั้งนี้เพราะผู้บริโภคสินค้าต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นคนมีฐานะดี ผู้ที่ร่ำรวยจริงๆจะไม่สนใจว่า ราคาจะเพิ่มขึ้นอย่างไร ไม่มีอะไรจะมาทำลายความตั้งใจที่จะซื้อของพวกเขาได้ ราคาที่แพงขึ้นจะทำให้การบริโภคสินค้าต่างชาติน้อยลงมาได้บ้างสำหรับกลุ่มผู้บริโภคของชนชั้นกลางที่ไม่ร่ำรวยจริง แต่ต้องการจะใช้ของ

ฟุ่มเฟือยเพื่ออุดหนุนว่าตนเป็นคนรวย สรุปความว่า เราไม่แน่ใจว่า มาตรการการลดค่าเงินบาท จะช่วยแก้ปัญหาการขาดดุลชำระเงินได้ ในขณะที่ผลเสียที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนก็คือ ภาวะเงินเฟ้อภายในประเทศ รัฐบาลจึงมีทางเลือกอยู่เพียง 2 ทางคือ การสั่งห้ามเข้า และการขึ้นภาษีศุลกากร ซึ่งเป็นวิธีที่ง่าย สะดวก และสามารถจะจำกัดขอบเขตของผลกระทบให้อยู่ในวงจำกัด ได้ดีที่สุด ก็โดยการสั่งห้ามเข้าสินค้า 18 ชนิดเมื่อเดือนมกราคม 2521 และการประกาศเพิ่มภาษีแก่สินค้า 141 ชนิดเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2521

3. ผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

การเปลี่ยนแปลงค่าของเครื่องมือทางการคลังเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2521 ก่อให้เกิดผลกระทบที่สำคัญ 3 ด้านคือ

- (ก) ผลที่มีต่อดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ
- (ข) ผลที่มีต่อเสถียรภาพของราคา
- (ค) ผลที่มีต่อรายได้ของรัฐบาล

3.1 ผลที่มีต่อดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ

การใช้ภาษีศุลกากรเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศนั้น รัฐบาลในอดีตเคยใช้มาครั้งหนึ่งแล้วเมื่อเดือนกรกฎาคม 2513 ซึ่งปรากฏว่าได้ผลตามสมควร การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีศุลกากรครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งเกิดขึ้นเมื่อเดือนกรกฎาคม 2517 โดยประกาศลดอากรขาเข้าสำหรับสินค้าจำเป็นที่นำเข้ามา 306 รายการ ทั้งนี้มิใช่เพื่อแก้ปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ แต่เพื่อแก้ปัญหาแรงกดดันของภาวะเงินเฟ้อ การประกาศขึ้นอากรขาเข้าสำหรับสินค้าฟุ่มเฟือยที่นำเข้ามาเมื่อวันที่ 8 มีนาคม ศกนี้ จะมีส่วนช่วยแก้ปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศได้อย่างแน่นอน ไม่มากนักน้อย แม้ว่ามาตรการดังกล่าวนี้จะไม่สามารถลดการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยของกลุ่มชนที่มีฐานะเศรษฐกิจได้มากนัก แต่จะมีผลกระทบต่อกลุ่มชนที่มีฐานะปานกลางและฐานะยากจนอย่างสำคัญ

3.2 ผลที่มีต่อเสถียรภาพของราคา

การขึ้นอัตราภาษีสำหรับสินค้าจำนวน 141 ประเภทในครั้งนี้ แม้จะมีส่วนช่วยแก้ปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศได้พอสมควร แต่ผลเสียที่เกิดขึ้น ก็คือแรงกดดันของภาวะเงินเฟ้อจะมีมากขึ้น ทั้งนี้ด้วยเหตุผลอย่างน้อย 3 ประการคือ

ประการแรก การขึ้นอากรขาเข้าสำหรับสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศจะมีผลทำให้กลุ่มชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ซึ่งเคยบริโภคสินค้าต่างประเทศหันมาบริโภคสินค้าที่ผลิตภายในประเทศที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ ความต้องการซื้อสินค้าที่ผลิตได้ภายในประเทศ

จึงเพิ่มมากขึ้นมากกว่าปกติ หากปริมาณการผลิตสินค้าประเภทเหล่านี้ขยายตัวไม่ทันกับความต้องการซื้อที่เพิ่มขึ้น ย่อมจะผลักดันให้ราคาสินค้าเหล่านี้แพงขึ้น

ประการที่สอง ดังเป็นที่ทราบกันดีว่า ระบบเศรษฐกิจไทยมีสายใยแห่งการผูกขาด อยู่เป็นอันมาก แม้ว่าสินค้าจำนวนมากจะมีได้รับผลกระทบกระเทือนจากการเปลี่ยนแปลง มาตรการทางด้านภาษีอากรในครั้งนี้ แต่พ่อค้าผู้ผลิตอาจฉวยโอกาสขึ้นราคาสินค้าต่างๆ โดยอาศัยอำนาจผูกขาดที่มีอยู่

ประการที่สาม ในบรรดาสินค้าที่ถูกเรียกเก็บภาษีเพิ่มขึ้นในครั้งนี้น้ำมันเบนซิน รวมอยู่ด้วย ซึ่งจะทำให้ราคาน้ำมันเบนซินแพงขึ้น และทำให้ต้นทุนการขนส่งสินค้าสูงขึ้นอีก ทอดหนึ่ง แรกกดดันทางด้านต้นทุนอาจทำให้ราคาสินค้าประเภทต่างๆแพงขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแง่ของข้อเท็จจริงแล้ว เราจะพบว่า ต้นทุนการขนส่งสินค้าโดยทั่วไปนั้น มีความสำคัญ น้อยมากเมื่อเทียบกับต้นทุนการผลิตทั้งหมด ดังนั้น การเก็บภาษีจากน้ำมันเบนซินเพิ่มขึ้นในครั้ง นี้จึงไม่น่าจะมีผลอย่างสำคัญต่อระดับราคาสินค้า เว้นเสียแต่ว่า พ่อค้าผู้ผลิตจะฉวยโอกาสขึ้นราคา สินค้าต่างๆโดยอาศัยอำนาจผูกขาดที่มีอยู่ดังที่กล่าวข้างต้น การเก็บภาษีจากน้ำมันเบนซินเพิ่มขึ้น โดยมีได้เก็บภาษีเพิ่มขึ้นจากน้ำมันเตาและน้ำมันดีเซลนั้น ถือได้ว่าเป็นจุดเด่นของการปฏิบัติหน้าที่ ของรัฐบาลในครั้งนี้ ทั้งนี้เพราะการนำน้ำมันเข้ามาจากต่างประเทศเป็นตัวสำคัญที่ทำให้เกิด การขาดดุลชำระเงินอย่างมหาศาลในปี 2520 เหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะรัฐบาลทุกยุคสมัยในช่วง ระยะเวลาที่ผ่านมาต่างก็ใช้นโยบายรักษาระดับราคาน้ำมันเบนซินให้อยู่ในระดับต่ำกว่าราคา ตลาดที่ควรจะเป็นมาตลอดเวลา จึงทำให้ราคาน้ำมันในประเทศไทยอยู่ในระดับที่แทบจะกล่าว ได้ว่า ต่ำที่สุดในโลกเลยทีเดียวน (โดยไม่นับรวมประเทศที่ผลิตน้ำมันได้เอง) เมื่อราคาน้ำมันถูก ความไม่ระมัดระวัง ความไม่ประหยัด และความฟุ่มเฟือยของการใช้พลังงานน้ำมันจึงกลายเป็นเรื่อง ปกติวิสัยของคนไทย ถ้ารัฐบาลปล่อยให้ราคาน้ำมันสูงขึ้นตามราคาที่เป็นจริงเช่นนี้ ผู้ใช้น้ำมันก็จะได้ ระมัดระวังกันเสียบ้าง ไม่ควรจะมีขบถไปเที่ยวก็ไม่ต้องไป ไม่ควรจะใช้รถหลายคันในการไปสู่ เป้าหมายวันเดียวกัน ก็จะได้หัดนั่งรถร่วมกันเสียบ้าง

การไม่เพิ่มภาษีน้ำมันเตาและน้ำมันดีเซลจะไม่กระทบกระเทือนต่อต้นทุนผลิต ในทางอุตสาหกรรม แต่การที่ราคาน้ำมันเบนซินเพิ่มขึ้นนั้น จะต้องกระทบกระเทือนต่อต้นทุน การขนส่งอย่างแน่นอน ซึ่งจะมีผลทำให้ราคาสินค้าต่างๆเกือบทุกชนิดจะต้องสูงขึ้นอย่างแน่นอน เนื่องจากโครงสร้างการขนส่งโดยรถบรรทุกรับจ้างส่วนใหญ่ในประเทศนั้นมีลักษณะเป็นการ แข่งขันค่อนข้างจะเสรี จึงน่าจะเชื่อได้ว่า ค่าขนส่งจะเพิ่มขึ้นเท่ากับการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน เท่านั้น คงจะไม่มีเพิ่มมากเพื่อชู้ตริตกำไรเกินควรเข้าไปด้วย แต่สำหรับกรขายสินค้าโดยผ่าน มือคนกลางนั้น เหตุผลหลายอย่างก็ชวนให้เชื่อว่า ราคาสินค้าจะเพิ่มขึ้นมากกว่าการเพิ่มขึ้นของค่า

ขนส่ง และเราก็ยังไม่เห็นว่า รัฐมีเครื่องมืออันใดที่จะควบคุมการขูดรีดกำไรเกินควรของพวกเขาพ่อค้าคนกลางเหล่านี้ได้

3.3 ผลที่มีต่อรายได้ของรัฐบาล

แม้ว่ารัฐบาลจะประกาศขึ้นอัตราภาษีที่เรียกเก็บจากสินค้าถึง 141 ประเภท แต่เรายังไม่อาจสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีครั้งนี้จะมีผลทำให้รัฐบาลมีรายได้จากการเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร ในด้านหนึ่งนั้น การขึ้นอากรขาเข้าสำหรับสินค้าที่นำเข้าย่อมมีผลให้การสั่งซื้อสินค้าเข้าลดลง หากพิจารณาจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อมีการขึ้นอากรขาเข้าครั้งใหญ่ในปี 2513 มาตรการดังกล่าวนี้มีผลทำให้รายได้จากการเก็บอากรขาเข้าลดลง การขึ้นอากรขาเข้าสำหรับสินค้าที่นำเข้ามาในครั้งนี้จึงมีเหตุผลที่จะเชื่อว่า รัฐบาลจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเก็บภาษีจากไซดา เบียร์ และสุรา เนื่องจากได้ประกาศขึ้นอัตราภาษีที่เรียกเก็บจากสินค้าทั้งสามชนิดนี้ด้วย

การเพิ่มภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าทั้งสามชนิดนี้ เรามองไม่เห็นว่ามันเกี่ยวกับการลดการขาดดุลชำระเงินที่ตรงไหน นอกเสียจากว่าเป็นส่วนหนึ่งของการใช้มาตรการที่สองคือการพยายามลดรายได้ของประชาชน โดยเลือกลดเฉพาะรายได้ของนักดื่มของมีนเมาทั้งหลาย เพราะถือว่าเป็นกลุ่มที่ใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์แก่สังคมแต่อย่างใด นอกจากทำให้พวกเขาเหล่านั้นจะได้มีเงินเหลือน้อยๆที่จะใช้ซื้อสินค้าจากต่างประเทศแล้ว ก็อาจจะเป็นไปได้ว่าทำให้รัฐบาลมีรายรับเพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการใช้จ่ายตามงบประมาณที่ตั้งไว้ โดยจะได้กู้จากต่างประเทศให้น้อยลง เป็นการเลี้ยงมิให้ปริมาณเงินในประเทศเพิ่มมากขึ้นอันจะกลายเป็นตัวกระตุ้นการนำสินค้าเข้าประเทศมากยิ่งขึ้น การลงโทษพวกเขาเหล่านั้นมีเหตุผลที่น่าสนับสนุน แต่การจะไถเงินประชาชนเพื่อช่วยปิดหีบของรัฐบาลที่ตั้งงบประมาณไว้มากมายก่ายกองเป็นสิ่งที่น่าตำหนิ เพราะโครงการของรัฐบาลมิได้เร่งด่วนและจำเป็นทันทีทันด่วนไปหมดทุกโครงการ รัฐบาลเองไม่ยอมตัดค่าใช้จ่ายของตนเอง แล้วใครจึงต้องมาบังคับให้ประชาชนต้องลดค่าใช้จ่ายลงมา ในภาวะวิกฤตเช่นนี้ รัฐบาลน่าจะทำตัวเป็นตัวอย่างเสียด้วยซ้ำไป

4. ความไม่เหมาะสมแห่งกาละ

จากการวิเคราะห์ข้างต้นนี้ เราจะเห็นได้ว่า มีความขัดแย้งระหว่างเป้าหมายดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศกับเป้าหมายเสถียรภาพของราคา เราได้ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงมาตรการทางด้านภาษีอากรครั้งนี้ แม้จะช่วยแก้ปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศได้ตามสมควร แต่ต้นทุนที่สังคมต้องสูญเสียไป อันเกิดจากการ

แก้ปัญหาดังกล่าวนี้ ก็คือ แรงกดดันของเงินเฟ้อที่มีมากขึ้นในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจฝืดเคือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการเกษตร ซึ่งต้องเผชิญกับภาวะฝนแล้งอยู่แล้ว แรงกดดันของภาวะเงินเฟ้อที่มีมากขึ้นย่อมเป็นการซ้ำเติมปัญหาค่าครองชีพที่เลวร้ายอยู่แล้วให้เลวร้ายลงไปอีก การที่รัฐบาลแสดงความกล้าหาญชาญชัยในการแก้ปัญหาดุลการค้าและดุลการชำระเงินระหว่างประเทศในครั้งนี้แม้ควรจะได้รับคำสรรเสริญ แต่ข้อวิพากษ์วิจารณ์ก็มีอยู่ว่า การเลือกแก้ปัญหา ดังกล่าวนี้ ในสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ขณะนี้มีความไม่เหมาะสมแก่กาลอย่างยิ่ง เพราะในสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เป้าหมายการฟื้นตัวของราคาการเกษตรและเป้าหมายเสถียรภาพของราคาน่าจะมีความสำคัญมากกว่าเป้าหมายดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ

5. ปัญหาในระยะยาว

ทางด้านสินค้านำเข้า การเพิ่มภาษีในครั้งนี้จะช่วยลดการขาดดุลในปี 2521 ได้อย่างแน่นอน แต่หลังจากปี 2521 ไปแล้ว ราคาสินค้าที่อยู่ในระดับใหม่นี้จะเป็นระดับที่ประชาชนจะเคยชิน และไม่คิดว่าแพงอีกต่อไป การนำเข้าก็จะเพิ่มขึ้นเหมือนเดิม แล้วปัญหาการขาดดุลชำระเงินก็จะกลับมาใหม่เช่นเดิม

ทางด้านสินค้าออก ขอให้เรายอมรับความจริงกันเสียที่เกิดว่า หัวใจของปัญหาที่แท้จริงของการขาดดุลชำระเงินนั้น ก็คือ ความไม่แน่นอนของการผลิตทางด้านการเกษตร เด็กอมมือก็แทบจะรู้ว่า ความรุ่งเรืองและความตกต่ำของระบบเศรษฐกิจทั้งระบบนั้นขึ้นอยู่กับความรุ่งเรืองและความตกต่ำของการผลิตในภาคเกษตร

ตราบไต่ที่ยังไม่มีผู้ใดสนใจและทุ่มตัวลงไปสร้าง ความมั่นคงให้แก่ภาคเกษตรกรรมอย่างจริงจังแล้ว การเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจอย่างที่ประสบอยู่ในปัจจุบันก็จะต้องกลับมาเยี่ยมเยียนประเทศเรานานทีปีครึ่ง และนับวันจะถี่ขึ้นตามลำดับ จนกว่าระบบทั้งระบบจะพังทลายลงไปตามธรรมชาติด้วยตัวของมันเอง โดยมีต้องไปโทษมือที่สาม หรือพรรคการเมืองเถื่อนพรรคหนึ่งพรรคใด

ปัญหารากฐานของเศรษฐกิจไทยจึงอยู่ที่ปัญหาในภาคการเกษตรที่ไม่เคยได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ซึ่งปัญหาที่สำคัญที่รู้ๆกันอยู่ และก็ยังได้ยินพูดกันหนาหูจนถึงปัจจุบัน ก็คือ

- (1) ปัญหาการที่ผู้ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินมีมากขึ้นตามลำดับของเวลา
- (2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาคการเกษตร ทำให้การผลิตต้องขึ้นอยู่กับความ

ปรานีของเทวดา

(3) ปัญหาการขาดแคลนและการมีราคาสูงของปัจจัยทุนในการผลิตของเกษตรกร ซึ่งได้แก่ปัญหาการที่ปุ๋ยและวัสดุควายที่ใช้ไถนาได้ มีราคาแพงจนเป็นอุปสรรคแก่การปรับปรุงคุณภาพและการขยายการผลิต

แล้วมีใครบ้างที่เคยมีความจริงจังและจริงใจในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยการวางแผนการแก้ไขให้เป็นนโยบายของรัฐที่แน่นอน ที่ทุกรัฐบาลจะต้องทำต่อเนื่องกันไปโดยไม่ขาดระยะ ถ้าจะมีอยู่บ้างก็คือ การเสาะแสวงงแก้งัดทำเพื่อหาเสียงจากประชาชนเพียงเท่านั้น